

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

British Embassy
Skopje

 Funded by
UK Government

ИЗВЕШТАЈ ОД АНАЛИЗАТА НА СОСТОЈБАТА НА ТЕКОВНИОТ СИСТЕМ НА ПОСТСРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Целта на овој документ е врз основа на длабинска анализа, да се предложат препораки за модернизирање и подигање на квалитетот на постсредното образование и поврзаноста со Националната рамка на квалификации. Од една страна, како систем, постсредното образование, треба да ги следи трендовите во економијата и технологијата и да создава вешти и стручни кадри, а од друга страна, да излезе во пресрет на барањата на работодавачите преку: подобрување на врската помеѓу стручните училишта, приватните даватели на образовни услуги, универзитетите и компаниите; градењето широки партнерства и соработка меѓу сите клучни засегнати страни; модернизирањето на образовните програми кои ќе ги одразуваат релевантните потреби на пазарот на труд, ќе се засноваат на резултатите од учењето и на корисниците ќе им овозможуваат проодност (хоризонтална и вертикална) на квалификации.

Целокупниот процес на анализата се реализираше во три фази:

ФАЗА 1

- **ПРВАТА ФАЗА** беше фаза на подготовка во која се утврди кои документи, закони и подзаконски акти ќе се анализираат, колку работилници ќе се одржат, кои ќе бидат фокусни групи, релевантни на проблематиката и меѓународни искуства и добри практики кои ќе се истражуваат.
- **ВТОРАТА ФАЗА** на реализација опфати компаративна анализа, дескрипција и проценување на документите, законите и подзаконските акти кои се однесуваат на функцијата и принципите на постсредното образование, типовите на постсредното образование, целните групи и влезните услови (критериуми за подобност за запишување во постсредно образование), времетраењето на постсредното образование, установите кои нудат постсредно образование, образовните програми и образовниот процес, секторите и квалификациите, нивото во НРК, стандардите на квалификациите, резултатите од учењето, кредитите, вреднувањето на постигнувањата на учесниците, стекнувањето на специјализацијата и мајсторството во постсредното образование, осигурувањето на квалитетот во постсредното образование, процесот на верификација и акредитација, јавниот документ, финансирањето, социјалното партнерство и проодноста низ Националната рамка на квалификации.

ФАЗА 2

Исто така, се организираа консултативни разговори со фокус-групите, а заклучоците, идеите и препораките од фокус-групите беа преточени во кус извештај кој стана составен дел од овој Извештај.

- **ПРВАТА ФОКУС-ГРУПА** беше составена од претставници на државни институции, т. е. од: Министерството за образование и наука, Министерството за труд и социјална политика, Центарот за стручно образование и обука, Центарот за образование на возрасните, Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, Занаетчиската комора и Организацијата на работодавачи.

- **ВТОРАТА ФОКУС-ГРУПА** беше составена од стручни училишта кои нудат постсредно образование, отворени граѓански универзитети за доживотно учење, понудувачи на образовни услуги.

- **ТРЕТАТА ФОКУС-ГРУПА** беше составена од работодавачи, заинтересирани за давање квалификации за постсредно образование, но со фокус на секторите: градежништво и текстил, кожа и други производи.

Во оваа фаза, се анализираа и меѓународните искуства и добри практики од Хрватска, Швајцарија и Полска.

- ТРЕТАТА ФАЗА** ја опфати подготовката на овој Извештај во кој се преточија податоците и сознанијата добиени од анализата на материјалите (законите и подзаконските акти), искуствата од странство и идеите и заклучоците добиени од фокус-групите, како и препораките дадени за воспоставување модерен и ефикасен систем на постсредното образование. Накратко, препораките се однесуваат на ревидирање/ажурирање на Законот за стручно образование и обука и Концепцијата за постсредно образование или тие може да се искористат за подготовка на нов закон и подзаконски акти кои ќе се однесуваат само на постсредното образование.

во **СТРАТЕГИЈАТА ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ВО КОНТЕКСТ НА ДОЖИВОТНО УЧЕЊЕ**, во која се предвидува: ревизија на легислативата што го опфаќа системот на постсредно образование и измени во Законите за стручно образование и обука и Законот за образование на возрасните, како и изработка на нови програми за обука согласно со реалните потреби и акредитација на понудувачите на образовни услуги кои ќе ги реализираат овие програми.

Исто така, модернизирањето на постсредното за образование е предвидено и во **СТРАТЕГИЈАТА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ 2018 – 2025 ГОДИНА**, во која еден од приоритетите што треба да се исполни со реформите во образованието е воспоставувањето модерен и ефективен систем на постсредно образование, хармонизиран со Македонската рамка на квалификации.

Обезбедувањето на функционално постсредно образование може да се насети и во 8-та цел од **НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈАТА ЗА МЛАДИ 2016 – 2025**, во која се предвидени мерки за прилагодување на правната рамка во согласност со природата на младинскиот сектор и со широка примена на ЕУ-стандардите што би подразбирало признавање на знаењата и вештините преку процесот на валидација.

Оттука, постсредното образование мора брзо да реагира на потребите на реалниот сектор и да овозможи стекнување продлабочени знаења и практични вештини, стекнување посложени компетенции и нови квалификации релевантни на пазарот на трудот, донесување оперативни одлуки и повисок степен на лична и деловна одговорност, како и можност за напредување во натамошното образование. Според својот специфичен карактер, постсредното образование претставува манифестација на доживотното учење и интегрален дел од системот на стручното образование и обука.

Сегашниот образовен систем, во нашата земја, е многу бавен во решавањето на неусогласеноста на вештините со потребите на пазарот на труд. Недостатоците кои се јавуваат во стручното образование, а со тоа и во постсредното образование, како интегрален дел на стручното образование и како резултат на несоодветните образовни програми и ниските стапки на вложувања во образованието, ги попречуваат учениците да се стекнат со потребните вештини и компетенции за работните процеси, особено во индустријата и технолошки интензивните сектори. Иако се прават напори да се модернизираат програмите и да бидат пазарноориентирани, јазот помеѓу вештините што ги поседуваат завршените ученици и потребите на компаниите сè уште е голем, а тоа го ограничува потенцијалниот раст и ја уназадува домашната економија.

Една од можностите за решавање на неусогласеноста на понудата на образованието и побарувачката на пазарот на труд, соодветно да се одговори на брзите промени на технологијата, модернизацијата и автоматизацијата, е воспоставувањето на: квалитетно стручно образование, функционален и ефикасен систем на постсредно образование, изработка на образовни програми за стекнување на вештини и квалификации, прилагодени на релевантните потреби на реалниот сектор и создавање на модел за подобра соработка на работодавачите, училиштата и понудувачите на образовни услуги.

Воспоставувањето на модерен, функционален и ефикасен систем на постсредно образование е предвидено

За да се постигне целта за поквалитетно формално постсредно образование, потребни се следните чекори за реформа:

1. Формулирање општа дефиниција за постсредно образование во Законот за стручно образование и обука, со цел да се обезбеди конзистентност во Законот и усогласување со европската терминологија.
2. Усогласување на Законот за стручно образование и обука со Законот за Националната рамка на квалификации во делот „по завршување на постсредното образование учениците/учесниците да се стекнат со ВБ ниво на квалификации“.
3. Воведување на поимот „образовна програма“ како сет од документи наместо постојните поими: наставен план, наставна програма и испитна програма.
4. Користење на терминот ученици/учесници со кои ќе бидат опфатени и двата вида корисници на образование.
5. Воведување додаток на диплома во кој е внесен описот на резултатите од учење според препораките за Европската рамка на квалификации.
6. Дефинирање кои институции и понудувачи на образовни услуги може да реализираат постсредно образование, начинот на нивната верификација, финансирањето, системот за обезбедување и контролата на квалитетот.
7. Овозможување на сите лица со завршено најмалку средно образование да се вклучат во образовните програми за постсредно образование преку воспоставен систем (на пример: воведувањето на влезни модули, дефинирањето на критериумите во образовната програма, определувањето на работното искуство и др.).

8. Дефинирање на парцијалната квалификација како дел од постсредното образование.
9. Да се регулира со подзаконски акт воведувањето „влезни модули“ во образовната програма за постсредно образование.
10. „Влезните модули“ ќе бидат определени од страна на понудувачите на образовни услуги.
11. Прецизирање на општите права и обврски на лицата запишани во установите за постсредно образование.
12. Времетраењето на постигнување на резултатите од учењето во образовните програми за постсредното образование да биде од 6 (шест) месеци до 1 (една) година, во зависност од специфичноста на квалификацијата.
13. Воведување кредити (ЕКВЕТ) во образовните програми за постсредно образование.
14. Воведување додаток на диплома во кој е внесен описот на резултатите од учењето според препораките за Европската рамка на квалификации.
15. Поделба/спецификација на специјалистичкиот и мајсторскиот испит како делови од постсредното образование.
16. Усогласување на измените во законите со надградување на Концепцијата за постсредно образование или изработка на нова Концепција.

BRIDGING THE SKILLS GAP
TO CREATE NEW AND BETTER JOBS

